

Інформація
про підсумки роботи у сфері охорони культурної спадщини
на території Волинської області за 2023 рік

Упродовж 2023 року Департаментом культури, молоді та спорту Волинської обласної державної адміністрації (далі – Департамент) забезпечено реалізацію державної політики у сфері охорони культурної спадщини відповідно до повноважень, визначених Законом України «Про охорону культурної спадщини» та Положення про Департамент культури, молоді та спорту Волинської обласної державної адміністрації, затвердженого розпорядженням начальника Волинської обласної військової адміністрації від 26.04.2023 № 195 у взаємодії з Міністерством культури та інформаційної політики України, органами державної виконавчої влади районного рівня та органами місцевого самоврядування.

Статистичні показники по об'єктах культурної спадщини області.

На території Волинської області на державному обліку станом на 31.12.2023 перебувало 1519 пам'яток культурної спадщини, із них:

- археологія – 150;
- історія – 847;
- монументальне мистецтво – 30;
- архітектура та містобудування – 492.

До переліку щойно виявлених, занесено 1800 об'єктів культурної спадщини, із них:

- археологія – 1157;
- історія – 545;
- монументальне мистецтво – 53;
- архітектура та містобудування – 66.

Всього до Державного реєстру нерухомих пам'яток України занесено 113 пам'яток, з них 70 – у 2023 році, а саме:

- історія – 33;
- архітектура – 32;
- археологія – 5.

Заходи щодо декомунізації.

Протягом звітнього періоду Департаментом вживалися заходи щодо перегляду статусу пам'ятників та пам'ятних знаків, що підпадають під дію Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії».

З цією метою Департаментом було запропоновано для втрати предмета охорони, а Міністерством культури та інформаційної політики України прийнято рішення визнання такими, що не підлягають занесенню до Державного реєстру нерухомих пам'яток України, 10 пам'яток історії (наказ Міністерства культури та інформаційної політики України від 25.12.2024 № 728).

Департаментом вживаються заходи щодо збереження унікальних об'єктів культурної спадщини міста і традиційного характеру історичного середовища, розпланування та забудови в межах історичних ареалів міст, в тому числі охоронного характеру.

Моніторинг об'єктів культурної спадщини.

Протягом звітного року активно проводився моніторинг щодо належного утримання та використання об'єктів культурної спадщини. Так, на початок звітного періоду пройшли інвентаризацію 1034 пам'ятки, у звітному періоді – 417. Питання стану Пам'яток, їх використання зокрема, перебуває і на особливому контролі в органах місцевого самоврядування регіону. З цією метою, на виконання вимог чинного законодавства у сфері охорони культурної спадщини та листа Департаменту усіма територіальними громадами області протягом грудня 2023 та січня поточного року розроблені Плани постійного моніторингу об'єктів культурної спадщини Волинської області на 2024 рік.

Крім того, протягом 2023 року проведено інвентаризацію 23 об'єктів культурної спадщини шляхом проведення періодичного моніторингу, за результатами якого складено відповідні акти візуального обстеження та здійснено фотофіксацію.

Вжиття охоронних заходів.

За результатами моніторингу видано **4 приписи** щодо охорони пам'яток місцевого значення, припинення робіт на пам'ятках, їхніх територіях та в зонах охорони, які проводилися з порушенням пам'яткоохоронного законодавства.

Продовжується робота щодо паспортизації об'єктів культурної спадщини. На початок звітного періоду оформлено 1186 паспортів на пам'ятки культури, протягом року - 2 паспорти.

Стан укладення охоронних договорів.

Одним з важливих заходів з охорони культурної спадщини є укладення охоронних договорів на об'єкти культурної спадщини. На початок звітного періоду між органами охорони культурної спадщини області та власниками (користувачами) пам'яток укладено 1806 охоронних договорів, протягом 2023 року – 350.

Станом на 31.12.2023 за актуалізованою військовими районними адміністраціями та виконавчим комітетом Луцької міської ради інформацією, охоронні договори на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць укладено:

- Володимирський район: на пам'ятки культурної спадщини – 70 %, на щойно виявлені об'єкти культурної спадщини – 20 %;

- Камінь-Каширський район: на пам'ятки культурної спадщини – 95 %, на щойно виявлені об'єкти культурної спадщини – 47 %;

- Ковельський район: на пам'ятки культурної спадщини – 95 %, на щойно виявлені об'єкти культурної спадщини – 68 %;

- Луцький район: на пам'ятки культурної спадщини – 47 %, на щойно виявлені об'єкти культурної спадщини – 14 %;

- Луцька ТГ: на пам'ятки культурної спадщини – 30 %, на щойно виявлені об'єкти культурної спадщини – 6 %.

В цілому на території Волинської області станом на 31.12.2023 укладено 1536 охоронних договорів, що становить: 70% – на пам'ятки культурної спадщини; 27% – на щойно виявлені об'єкти культурної спадщини.

Зауважимо, що найвищий рівень укладання охоронних договорів у Дубівській, Забродівській, Любомльській ТГ Ковельського району (100%). Найнижчий рівень у Литовезькій ТГ Володимирського району (0%), Ківерцівській ТГ Луцького району (0%), Торчинській ТГ Луцького району (0%).

Консультативна рада з питань охорони культурної спадщини.

З метою забезпечення професійного вирішення питань дослідження, охорони, реставрації, відтворення об'єктів культурної спадщини, збереження традиційного характеру середовища населених місць протягом 2023 року проведено 3 засідання Консультативної ради у сфері охорони культурної спадщини при Департаменті культури, молоді та спорту Волинської обласної державної адміністрації, в ході якого погодженому вирішенню підлягало 11 питань у сфері охорони культурної спадщини різної тематики.

Історико-архітектурні опорні плани.

Протягом звітнього року активізовано роботу і в частині розробки та затвердження історико-архітектурних опорних планів у регіонах області.

До Списку історичних населених місць України включені 20 населених пунктів Волинської області, а саме: міста Луцьк, Берестечко, Володимир, Горохів, Камінь-Каширський, Ковель, Любомль, Рожище, Устилуг, селища Голоби, Головне, Іваничі, Луків, Любешів, Олика, Ратне, Стара Вижівка, Турійськ, Цумань, Шацьк.

З цією метою Волинська обласна військова адміністрація доручила районним військовим адміністраціям терміново провести відповідну роботу місцевому рівні з розробки та затвердження історико-архітектурних опорних планів населених пунктів, занесених до Списку історичних населених місць України.

На кінець звітнього періоду в установленому чинним законодавством порядку затверджено історико-архітектурні опорні плани (далі - ІАОП) міст Володимира,

Луцька, Любомля та селища Олика. Розроблені, але не затверджені Міністерством культури та інформаційної політики України ІАОПи міст Каменя-Каширського та Ковеля, селищ Луків, Іваничі, Любешів. Скориговану в робочому порядку ІАОП селища Голоби Науково-методичною радою з питань охорони культурної спадщини Міністерства культури та інформаційної політики України 13.12.2024 рекомендовано до затвердження у встановленому порядку.

Протягом 2023 року органами місцевого самоврядування не було забезпечено розроблення зазначеної документації для міст Горохів, Рожище, Устилуг; селищ Ратне, Стара Виживка та Шацьк.

Рішеннями Волинського окружного адміністративного суду № 140/10937/23, № 140/4309/22 та № 140/6825/23 Турійську селищну раду, Головненську селищну раду та Берестечківську міську раду відповідно зобов'язано вчинити дії, спрямовані на замовлення відповідно до вимог законодавства розроблення історико-архітектурних опорних планів історично населених місць. Відділом примусового виконання рішень Управління забезпечення примусового виконання рішень у Волинській області Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції відкрито відповідні виконавчі провадження та скеровано вказаним органам місцевого самоврядування вимоги щодо виконання рішення суду.

Разом з тим, на адресу Департаменту культури, молоді та спорту облдержадміністрації надходять численні запити органів прокуратури області щодо встановлення підстав для представництва прокурорами інтересів держави в суді стосовно визнання протиправною бездіяльності, яка полягає у невчиненні дій, спрямованих на замовлення історико-архітектурних опорних планів; зобов'язання вчинити дії, спрямовані на замовлення відповідно до вимог законодавства розроблення історико-архітектурних опорних планів.

Враховуючи зазначене згадуваним органам місцевого самоврядування необхідно терміново вжити заходів щодо розробки та затвердження історико-архітектурних опорних планів населених пунктів, що занесені до Списку історичних населених місць України.

Робота в ЄДЕССБ.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 22.06.2022 № 722 «Деякі питання здійснення дозвільних та реєстраційних процедур у будівництві в умовах воєнного стану» (зі змінами), з 12 липня 2022 року погодження науково-проектної/проектної документації та дозволи на виконання будівельних робіт від органів охорони культурної спадщини відбувається виключно через електронний кабінет Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва (ЄДЕССБ).

Так, протягом 2023 року через ЄДЕССБ на адресу Департаменту надійшло 13 таких звернень, за результатами яких:

- 9 погоджень науково-проектної документації;
- 2 дозволи на проведення робіт;
- 2 відмови у погодженні науково-проектної документації через недотримання норм чинного законодавства у сфері охорони культурної спадщини.

Культурна спадщина є фундаментальним джерелом формування національної самосвідомості та формування української ідентичності, тому в умовах воєнного стану пріоритетними напрямками державного управління у сфері охорони культурної спадщини мають стати спільні напрацювання усіх ланок органів державних органів влади, місцевого самоврядування, а також професійної культурної спільноти щодо збереження об'єктів культурної спадщини.

Відділ охорони культурної
спадщини управління культури
Департаменту культури, молоді
та спорту Волинської обласної
державної адміністрації